

Vergaderjaar 2010–2011

31 524

Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie

Nr. 85

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 januari 2011

Tijdens het overleg met uw Kamer op 14 april 2010 over de rapportage «MBO 2010 Ontwikkelingsrichtingen voor het middelbaar beroepsonderwijs» (kamerstuk 31 524, nr. 67) heeft toenmalig staatssecretaris OCW, Van Bijsterveldt-Vliegenthart, u toegezegd om de Inspectie van het Onderwijs onderzoek te laten doen naar de bevoegdheden van docenten in het mbo. Hierbij bied ik u de rapportage van de inspectie aan.

De inspectie heeft in totaal 47 opleidingsteams onderzocht, verdeeld over 23 instellingen en twee mbo-sectoren (agrarisch en economisch onderwijs). Daaruit blijkt dat bevoegde mbo-docenten in ruime mate buiten hun eigen vakgebied worden ingezet. In totaal is 17 procent van de docenten in de onderzochte opleidingen voor meer dan een kwart van de werktijd actief in andere onderwijsgebieden dan waarvoor zij een bevoegdheid hebben verworven. Daarnaast blijkt van de 516 docenten 7 procent onbevoegd te zijn.

De inspectie geeft voorts aan dat er geen verband gevonden is tussen het aantal onbevoegde docenten en docenten die buiten hun eigen vakgebied werkzaam zijn en de overal kwaliteit van opleidingen. Wel ziet de inspectie aanleiding om nader onderzoek te doen naar een mogelijk verband met negatieve scores van opleidingen op de kwaliteitscriteria «maatwerk», «didactisch handelen» en «begeleiding in de instelling». Bij dit nader onderzoek dat in 2011 zal plaatsvinden worden de sectoren Techniek en Zorg en Welzijn onder de loep genomen. Eind dit jaar zal ik u over de uitkomsten informeren.

In maart verwacht ik een advies van de Onderwijsraad over een flexibel opleidings- en kwalificatiestelsel voor leraren (v)mbo. In mijn beleidsreactie daarop zal ik nadere voorstellen doen voor verbetering van de kwaliteit van opleidingen van de docenten in het (v)mbo.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
H. Zijlstra

Rapportage bevindingen Inspectie van het Onderwijs

Het totaal aantal onderzochte opleidingsteams is 47, verdeeld over 23 instellingen en twee mbo-sectoren: het agrarisch onderwijs en het economisch onderwijs. In combinatie met de stelselonderzoeken van 2011 kan na die onderzoeken een goed beeld van gehele mbo worden verkregen. De onderzochte opleidingen vormen geen representatieve selectie van deze twee onderzochte sectoren van het mbo. Daarvoor zijn de aantallen onderzochte opleidingen te klein. Niettemin vormen nu de gepresenteerde cijfers wel belangrijke indicaties voor de omvang van deze verschijnselen en de samenhang ervan met aspecten van de onderwijskwaliteit.

De inspectie is van mening dat bij de onderzochte opleidingen docenten in ruime mate buiten hun oorspronkelijke vakgebied worden ingezet. Zeventien procent van de docenten is voor meer dan een kwart van de werktijd actief op andere onderwijsgebieden dan waarvoor zij een bevoegdheid hebben verworven en 83 procent werkt geheel of voor minstens driekwart van de tijd op het eigen vakgebied. Zie tabel 1 in de bijlage bij deze nota.

De vakgebieden waarop de docenten bij de onderzochte instellingen actief zijn zonder formele bevoegdheid zijn:

- Bij de algemene vakken vooral Nederlands, wiskunde en LLB (Leren, Loopbaan Burgerschap).
- Bij de beroepsgerichte vakken vooral bij het vak ICT.

Van de 516 docenten waarover informatie beschikbaar was bleek 7 procent onbevoegd te zijn.

De gegevens hieronder zijn verbijzonderd naar docenten algemene vakken en docenten beroepsgerichte vakken.

- De inzet buiten het oorspronkelijke vakterrein is bij algemene vakken groter (30 procent) dan bij docenten beroepsgerichte vakken (18 procent).
- Bij de docenten algemene vakken is verder een groter deel bevoegd op grond van een lerarenopleiding (82,5 procent) dan bij de docenten beroepsgerichte vakken (72,5 procent).

Het aantal onbevoegde docenten verschilt niet erg sterk: algemene vakken 5 procent, beroepsgerichte vakken 8 procent.

In het onderzoek is ook gekeken naar de positie van onderwijsgeevenden, niet zijnde docenten (dat wil zeggen: instructeurs en onderwijsassistenten).

Daarvan is vastgesteld dat bijna vijftig procent wordt ingezet op een wijze waarbij geen direct toezicht wordt uitgeoefend door een bevoegd docent en ook geen verantwoording achteraf plaatsvindt. Slechts een beperkt deel van deze onderwijsgeevenden (iets meer dan 10 procent) heeft een reguliere opleiding in het hoger onderwijs afgerond. Zie tabel 2 in de bijlage bij deze nota.

Onderzocht is verder of er samenhangen bestaan tussen de inzet van onbevoegden respectievelijk de inzet van docenten buiten het eigen vakgebied en aspecten van de onderwijskwaliteit. De gegevens over onbevoegde docenten en de inzet van docenten buiten hun vakgebied zijn gerelateerd aan uitkomsten van het zogenaamde stelselonderzoek 2010. Hoewel de interpretatie van deze gegevens met grote omzichtigheid dient te geschieden lijkt er een verband te bestaan tussen het aantal onbevoegde docenten respectievelijk het aantal docenten dat buiten het eigen vakgebied wordt ingezet met negatieve scores voor de kwaliteitscriteria «maatwerk», «didactisch handelen» en «begeleiding in de instelling».

De gegevens vormen in ieder geval voldoende aanleiding dit verband verder te onderzoeken.

Er is overigens geen verband gevonden met de overall kwaliteit van opleidingen.

Vervolg

De inspectie zal bij de volgende onderzoeksronde van de stelselonderzoeken (in 2011), in dat jaar bij de sectoren Techniek en Zorg en Welzijn, opnieuw onderzoek doen naar deze verschijnselen. Mede dankzij een langere voorbereidingstijd hoopt de inspectie dan ook nader inzicht te kunnen verkrijgen in de wijze waarop instellingen omgaan met de inzet van docenten en andere onderwijsgeevenden en hoe zij omgaan met eventuele negatieve effecten.

Conform afspraak zal de inspectie de minister vóór 1 november 2011 informeren over de uitkomsten van het tweede deel van dit onderzoek. Voor het totaalbeeld zal zij haar bevindingen over 2010 en 2011 ook in een overkoepelend rapport publiceren.

Inzet docenten buiten oorspronkelijk vakgebied

Tabel 1 geeft een overzicht van de inzet van de docenten buiten het vakgebied.

In de tabel worden afzonderlijk weergegeven de gegevens voor de totale groep en die voor de docenten algemene vakken en de docenten beroepsgerichte vakken.

Tabel 1 Inzet docenten buiten vakgebied

	Docenten algemene vakken		Docenten beroepsgerichte vakken		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0%	159	70	153	81.8	312	75.4
0-25%	22	9.7	9	4.8	31	7.5
25-50%	15	6.6	5	2.7	20	4.8
>50%	31	13.7	20	10.7	51	12.3
Totaal	227	100	187	100	414	100

Voor alle docenten gezamenlijk geldt dat 75 procent volledig wordt ingezet op eigen bevoegdheidsgebied; 17 procent wordt voor een substantieel deel (>25%) en 8 procent wordt voor een beperkt deel (<25%) ingezet buiten het oorspronkelijke bevoegdheidsgebied.

70 Procent van de docenten algemene vakken is volledig binnen het oorspronkelijke bevoegdheidsterrein actief. Net iets meer dan 20 procent is voor een substantieel deel (>25%) daarbuiten actief.

Van de docenten beroepsgerichte vakken is 82 procent volledig binnen het oorspronkelijke bevoegdheidsterrein actief. Iets meer dan 13 procent is voor een substantieel deel (>25%) daarbuiten actief.

Uit de gegevens blijkt verder dat bij de algemene vakken in vergelijking met beroepsgerichte vakken minder vaak onbevoegden worden ingezet, maar wel vaker docenten die niet specifiek voor het betreffende vakgebied zijn opgeleid.

Onderwijsgevenden, anders dan docenten

Bij deze categorie onderwijsgevenden gaat het om andere vragen dan bij de docenten. Eén vraag stond hierbij centraal: op welke wijze voorziet de instelling erin dat het onderwijs dat door deze categorie wordt verzorgd, geschiedt onder toezicht en verantwoordelijkheid van iemand die bevoegd docent is.

Tabel 2 Onderwijsgevenden Anders: Positie naar Aantal docenten en fte

	Aantal	Pct aantal
Zelfstandig	35	47,9%
Verantwoording achteraf	8	11,0%
Docent-op-afstand	16	21,9%
Bevoegd docent aanwezig in zelfde lokaal	4	5,5%
<i>Opgaven met meer dan 1 antwoord</i>		
1/2 Zelfstandig én Verantwoording achteraf	3	4,1%
3/2 Docent-op-afstand én Verantwoording achteraf	4	5,5%
3/4 Docent-op-afstand en docent in zelfde lokaal	3	4,1%
Totaal	73	100,0%

Uit de tabel blijkt dat 46 van de 73 (63 procent) onderwijsgevenden, niet zijnde docent, onderwijs verzorgt zonder dat een bevoegd docent direct aanwezig of beschikbaar is. Bij 11 van deze 46 (15 procent van de totale populatie) is er nog wel sprake van een verantwoording achteraf. Voor de overige 35 (48 procent) is dus niet voorzien in een vorm van toezicht door of verantwoording aan een volledig bevoegd docent.

Van deze groep onderwijsgevenden heeft 12,5 procent een reguliere opleiding in het hoger onderwijs behaald, nog eens 60 procent heeft ten minste een pedagogisch-didactisch getuigschrift in het hbo behaald. Opvallend is dat bijna 45 procent van deze onderwijsgevenden in de eigen instelling wel als «docent» wordt aangeduid.

Wanneer de gegevens van deze categorie onderwijsgevenden worden gerelateerd aan de totale groep van onderwijsgevenden, blijkt dat deze categorie (van instructeurs en onderwijsassistenten) 13 procent van het totaal aan onderwijsgevenden uitmaakt.